

บทความวิจัย

เรื่อง การเปรียบเทียบขามูไรในระบบฟิวต์ลของญี่ปุ่นกับ

อัครวินในระบบฟิวต์ลของยุโรป

โดย

นางสาวพัชชาภรณ์ แสงรัตนกุล

รหัสนักศึกษา 620510384

เสนอ

อาจารย์ ดร. เพชรดา ชุนอ่อน

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษารายวิชา 450112 การศึกษาเอกเทศ

สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาคการศึกษา ปีการศึกษา 2565

หัวข้อบทความวิจัย	การเปรียบเทียบชามูไรในระบบฟิวต์ลของญี่ปุ่นกับ อัครินในระบบฟิวต์ลของยุโรป
ผู้วิจัย	นางสาวพัชชาภรณ์ แสงรัตนกุล
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร. เพชรดา ชุนอ่อน
สาขาวิชา	เอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา	2565

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปรียบเทียบชนชั้นนักรบชามูไรกับอัคริน และภาระหน้าที่ชามูไรในระบบฟิวต์ลของญี่ปุ่นกับอัครินในระบบฟิวต์ลของยุโรป

ผลการศึกษาพบว่า ถึงแม้ระบบฟิวต์ลของยุโรปและระบบฟิวต์ลของญี่ปุ่นจะมีความคล้ายคลึงกันมาก แต่อย่างที่ทราบกันดีว่าทั้งสองเป็นพื้นทวีปที่ห่างไกล เพราะฉะนั้นความแตกต่างของมันคือการกำเนิดของระบบฟิวต์ล อีกทั้งบทบาทและหน้าที่ของนักรบในระบบฟิวต์ลดังกล่าวมีความคล้ายคลึงกันอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการตอบแทนด้วยการเป็นกำลังรบ การได้รับผลประโยชน์ต่างๆทั้งหมดเกิดจากที่ดินโดยทั้งสิ้น

คำสำคัญ : อัคริน ชามูไร ระบบฟิวต์ล ที่ดิน

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบขามูไรในระบบฟิวต์ลของญี่ปุ่นกับอัศวินในระบบฟิวต์ลของยุโรป เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา 450112 การศึกษาเอกเทศ บทความวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ดร. เพชรดา ชุนอ่อน อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยในหัวข้อนี้ที่มีความใส่ใจ ให้ความช่วยเหลือในการปรับปรุงแก้ไขงานให้มีความสมบูรณ์ ผู้วิจัย นางสาวพัชชาภรณ์ แสงรัตนกุล ขอขอบพระคุณอาจารย์อย่างสูง

ขอขอบคุณเพื่อนสนิท หนึ่งในกำลังใจหลักในการทำงาน รวมไปถึงปู่ ย่า และเพื่อนๆ ที่คอยให้ความช่วยเหลือเสมอมา และขอบคุณตัวเองที่ถึงแม้ว่าจะมีภาระหนักแค่ไหนในการรับแรงกดดันแต่สามารถดำเนินงานให้เสร็จจุล่งไปด้วยดี

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทความวิจัยชิ้นนี้จะออกมาสำเร็จจุล่งและเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจศึกษาเรื่องนี้เช่นเดียวกัน หากมีข้อบกพร่องประการใด ขออภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย

พัชชาภรณ์ แสงรัตนกุล

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
สารบัญ.....	ค
ความแตกต่างของโครงสร้างระบบฟิวต์ลของยุโรปและระบบฟิวต์ลของญี่ปุ่น.....	1
ความเหมือนและความแตกต่างของอัศวินและซามูไรในระบบฟิวต์ล.....	9
บรรณานุกรม.....	12

ความแตกต่างของโครงสร้างระบบฟิวทัลของยุโรปและระบบฟิวทัลของญี่ปุ่น

บทนำ

ยุคประวัติศาสตร์ของดินแดนต่างๆในโลกเริ่มต้นไม่พร้อมกัน แต่พื้นที่ที่มีทั้งสภาพแวดล้อม ภูมิอากาศ การตั้งถิ่นฐาน เชื้อชาติ ภาษา อารยธรรม และอื่นๆอีกมากมาย อีกทั้งในแต่ละยุคสมัยก็มีสภาพสังคมที่ไม่เหมือนกัน หากเพียงโครงสร้างสังคมมนุษย์เหล่านั้นในบางพื้นที่กลับมีความคล้ายคลึงกันแม้จะเกิดอยู่คนละซีกโลกก็ตาม ยุคประวัติศาสตร์ตะวันตกอย่างยุโรปมีสภาพสังคมที่น่าสนใจ และมีระบบการปกครองที่เรียกได้ว่าเมื่อเทียบกับฝั่งตะวันออกบางพื้นที่โดยเฉพาะญี่ปุ่นจะพบว่ามีส่วนที่สามารถเปรียบเทียบได้ ทั้งในเรื่องของความแตกต่างและความคล้ายคลึงกันของระบบการปกครองหนึ่งที่เรียกว่า ระบบฟิวทัล

ระบบฟิวทัล (feudalism) ถือเป็นระบบความสัมพันธ์ในสังคม ความไร้เสถียรภาพทางสังคม ก่อให้เกิดความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ เมื่อผู้อ่อนแอต้องการความคุ้มครองและป้องกันภัยอันตรายจากภายนอก จึงได้มีการฝากตัวไว้กับผู้ที่มีอำนาจมากกว่า และต่างฝ่ายต่างได้รับผลประโยชน์ตอบแทนซึ่งกันและกัน

หากพูดถึงความหมายในภาพรวมของระบบฟิวทัลหากเปรียบเทียบระหว่างฝั่งยุโรปกับญี่ปุ่น ถือเป็นระบอบการปกครองโดยใช้ที่ดินเป็นพันธะของการเป็นผู้มอบที่ดินและผู้ถือครองที่ดินนั้น เกิดเป็นระบบชนชั้นและลักษณะความสัมพันธ์มากมาย อีกทั้งยังเป็นระบบทางสังคมที่ปรากฏขึ้นในหลากหลายประเทศ ย่อมมีความแตกต่างกันในหลายๆด้าน เนื่องจากระบบฟิวทัลในบางพื้นที่หรือกลุ่มเผ่ามีลักษณะเฉพาะของตน การได้รับผลประโยชน์ร่วมกันของแต่ละฝ่ายไม่ว่าจะเป็นเจ้านายหรือผู้รับใช้คุ้มครอง การแบ่งปันผลประโยชน์มักเกิดจากพันธะของการครอบครองที่ดิน

ซึ่งระบบนี้เริ่มปรากฏขึ้นในยุโรปในช่วงยุคกลางประมาณสมัยปลายโรมัน ในขณะที่ญี่ปุ่นประมาณช่วงศตวรรษที่ 7 ที่ญี่ปุ่นก็ได้รับวัฒนธรรมการปกครองจากจีนนับตั้งแต่นั้นและได้ปรับเปลี่ยนเรื่อยมาจนกลายเป็นระบบฟิวทัลของญี่ปุ่นที่มีความคล้ายคลึงกันอย่างน่าประหลาดกับทางฝั่งยุโรปแม้จะไม่ได้รับเอาวัฒนธรรมมาโดยตรงเลยก็ตาม

ระบบฟิวเดิลมีชนชั้นที่น่าสนใจอยู่มากมาย โดยเฉพาะเหล่าชนชั้นนักรบที่วิวัฒนาการมาจากความสัมพันธ์ทางฟิวเดิลนั้นถือกำเนิดมาจากการเป็นข้ารับใช้ผู้เป็นเจ้าของที่ดินเมื่อในยามวิกฤตจนต้องมาเป็นทหารแรงงาน หากเป็นนักรบทางฝั่งของญี่ปุ่นจะทำให้ต่อมาได้พัฒนากลายเป็น “ซามูไร” ซึ่งจัดว่าเป็นชนชั้นหนึ่งที่มีบริบทในสังคมที่มีหน้าที่รับใช้นายเหนือหัว ภายหลังเริ่มมีอำนาจจนสามารถเข้าถึงการเมืองได้ ซามูไรจะมีความจงรักภักดี และให้ความคุ้มครองต่อเจ้านาย ในขณะเดียวกันที่ซามูไรที่รับใช้เนื่องจากความได้รับผลประโยชน์ของการถือครองที่ดิน ระบบที่ดินมีความคล้ายคลึงกับทางฝั่งยุโรปอย่างน่าประหลาด เป็นชนชั้นนักรบที่มีฐานทางเศรษฐกิจและทางผลผลิตมากจนทำให้มีบทบาททางการเมืองมากด้วยเช่นกัน หากเป็นนักรบทางฝั่งของยุโรปจะถูกเรียกว่า “อัศวิน” ถือว่ามีหน้าที่และบทบาทในการรับใช้เจ้าของที่ดินเช่นกัน แต่ในส่วนบริบททางสังคมตั้งแต่ต้นจนล่มสลายไปนั้นอาจมีความแตกต่างกันอยู่ด้วย

ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าระบบฟิวเดิลถูกใช้เรียกและปรากฏในยุคประวัติศาสตร์ทั้งยุโรปและญี่ปุ่น อีกทั้งในระบอบการปกครองนี้ยังมีนักรบเป็นซามูไรและอัศวินที่สำคัญอย่างมาก ถึงกระนั้นอาจมีบริบททางสังคมแตกต่างกันในบางส่วน แต่มีที่ดินเป็นพันธะโดยทั้งสิ้น

ทั้งขุนนางในฝั่งของยุโรปและญี่ปุ่นอำนาจสูงสุด อีกทั้งมีนักรบเป็นชนชั้นสำคัญ ทำให้เกิดข้อสงสัยว่าโครงสร้างระบบฟิวเดิลหรือระบบทางสังคมมีลักษณะอย่างไร มีความเหมือนและแตกต่างกันน้อยเพียงใด โดยการเปรียบเทียบระบบฟิวเดิลฝั่งยุโรป และฝั่งญี่ปุ่นที่มีระบบฟิวเดิลเช่นกัน มีกษัตริย์หรือจักรพรรดิ และเหล่าขุนนางหลายศรลงมาจนถึงเหล่านักรบผู้รับใช้อย่าง ซามูไรหรืออัศวินที่มีความคล้ายคลึงกัน โดยจะเน้นเนื้อหาและความสนใจไปยังนักรบผู้รับใช้ทั้งฝั่งยุโรป และฝั่งญี่ปุ่น จึงนำมาสู่หัวข้อวิจัยการเปรียบเทียบซามูไรในระบบฟิวเดิลของญี่ปุ่นกับ อัศวินในระบบฟิวเดิลของยุโรป

ระบบฟิวเดิล

นักประวัติศาสตร์ต่างให้นิยามของคำว่า “ฟิวเดิล” แตกต่างกันไป ในแต่ละพื้นที่อาจมองว่าระบบฟิวเดิลเป็นระบบของเผด็จการ อาจถูกมองว่าเป็นประชาธิปไตยได้เช่นกัน หรือเป็นการปฏิวัติระบบทางสังคมอย่างหนึ่งที่แบ่งเป็นชนชั้นต่างๆ (Duus, 1976: 3)

แต่ในนิยามของคำว่า ระบบฟิวเดิล (feudalism) เมื่อนำเอาโครงสร้างของทั้งสองพื้นที่ ได้แก่ ยุโรป และญี่ปุ่นมาเปรียบเทียบกัน จะสามารถให้ความหมายโดยรวมได้ว่า เป็นระบอบการปกครองใน

อดีตโดยใช้ที่ดินเป็นพันธะของการเป็นผู้มอบที่ดินและผู้ถือครองที่ดิน ความสัมพันธ์ การกำเนิดชนชั้น และผลประโยชน์ที่มักเกิดจากพันธะของการครอบครองที่ดิน

ความหมายของระบบฟิวดัลที่ถูกนิยามไว้ว่ามีความเกี่ยวข้องกับที่ดิน อย่างไรก็ตามทั้งสองพื้นที่ดังกล่าวถึงแม้ว่าจะมีระบบชนชั้นที่แบ่งแยกออกมามีความคล้ายคลึงกัน แต่บทบาท และบริบททางสังคมกลับออกมาในทิศทางที่แตกต่างกันออกไป

ระบบฟิวดัลของยุโรป

ระบบความสัมพันธ์ทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในช่วงยุคกลาง เริ่มมาจากการที่จักรวรรดิโรมันได้ล่มสลาย จุดเริ่มต้นของการล่มสลายนั้นเริ่มมาจากจักรวรรดิโรมันได้แผ่ขยายอาณาเขตจนมีอาณาเขตสูงสุดในช่วงศตวรรษที่ 2 แต่เมื่อดินแดนที่กว้างใหญ่เกินไปทำให้ยากแก่การปกครองทำให้ต้องแบ่งจักรวรรดิออกเป็นฝั่งตะวันออกและตะวันตก ต่อมาในปี 330 โดยจักรพรรดิคอนสแตนตินมหาราชตั้งเมืองหลวงใหม่จากโรมสู่ไบแซนติอุม และตั้งชื่อว่าโรมใหม่

ต่อมาในศตวรรษที่ 4 พวกชนฮั่นจากเอเชียบุกเข้ามาในยุโรป และสังหารเผ่าเยอรมานิกอย่างโหดเหี้ยมทำให้คนเผ่านี้ต้องมาขออาศัยอยู่ในจักรวรรดิโรมันแลกกับการเป็นกำลังทางการรบ แต่ปรากฏว่าในปี 378 ที่เอเดรียนโนเปิลโดนเผ่าวิสิกอธซึ่งเป็นเยอรมานิกเผ่าแรกที่เข้ามาโรมได้มาก่อกบฏ และสามารถชนะทัพโรมันได้ เผ่านี้ยกทัพเข้าไปยึดโรมานีเยเป็นที่มั่นของตน

ในปี 391 จักรพรรดิธีโอโดซิอัสได้ออกกฎหมายให้ศาสนาคริสต์เป็นศาสนาเดียวของจักรวรรดิโรมันและนำมาบรรเทาความกระหายสงครามของเหล่าชาวโรมัน ทำให้ต้องจ้างทหารเผ่าเยอรมานิกสู้กับเยอรมานิกเสียเอง ยิ่งทำให้กองทัพโรมันอ่อนแอลงไปอีก

ในปี 409 เผ่าแวนดัล เยอรมานิกอีกกลุ่มได้ข้ามฝั่งแม่น้ำไรน์เข้ามาในแคว้นกอล ทั้งปล้นสะดมไปตามทางและตั้งรกรากที่คาบสมุทรไอบีเรีย ต่อมาในปี 410 พระเจ้าอลาริคแห่งวิสิกอธจากโรมานีเยนำทัพบุกโรมจนสำเร็จ ได้เผาทำลายเมืองจนจักรพรรดิโฮโนริอุสแห่งโรมันตะวันตกยอมยกแคว้นอาเกีแตนให้ ต่อมาวิสิกอธในอาเกีแตนก็ถูกพวกแฟรงก์ เยอรมานิกอีกกลุ่มหนึ่งรุกราน ทำให้ต้องอพยพบุกไปที่ไอร์แลนด์ที่เหล่าแวนดัลปักหลักอยู่ และได้ขับไล่พวกแวนดัลจนต้องไปตั้งหลักที่แอฟริกาเหนือในปี 429 แต่พวกเขาที่สะสมอำนาจกลับมาโจมตีกรุงโรมอีกครั้งทำให้โรมอ่อนล้าจากการยกทัพทางเรือของพวกแวนดัล

ในปี 476 โอลิเวอเรียสจากเผ่าเยอรมานิกก็เข้าโจมตีกรุงโรม และปลดจักรพรรดิโรมูลุสออกจากราชบัลลังก์ ซึ่งเป็นองค์สุดท้ายแห่งฝั่งตะวันตก ทำให้พระเจ้าธีโอดอริคถูกส่งไปยึดโรมคืนโดยจักรพรรดิฝั่งตะวันออก แต่กลับยึดอำนาจและเป็นใหญ่เสียเองในโรมทำให้เกิดการจลาจลจนพังพินาศและล่มสลายไปในที่สุด เหล่าอนารยชนเยอรมานิกจึงแยกย้ายไปตั้งอาณาจักรของตนเองทั่วยุโรป ทำให้ก้าวสู่ยุคกลางนับแต่นั้นมา (อนันตชัย จินดาวัฒน์, 2557: 10-12)

ระบบฟิวดัลเกิดขึ้นในยุคครึ่งหลังของศตวรรษที่ 9 พร้อมกับการเสื่อมของอาณาจักรแฟรงค์แห่งคาโรลินเจียนจนศตวรรษที่ 13 ระบบฟิวดัลก็เกิดขึ้นในดินแดนยุโรปต่างเวลากัน โดยที่ประเทศอิตาลีและเยอรมนีเป็นดินแดนต้นกำเนิดของฟิวดัล แต่กลับชัดเจนและเด่นมากที่สุดในประเทศฝรั่งเศสประมาณศตวรรษที่ 9-12 และประเทศอังกฤษก็เริ่มมีระบบนี้ในต้นศตวรรษที่ 11 โดยพระเจ้าวิลเลียม (Will Durant, 1950: 553)

ดินแดนในทวีปยุโรปส่วนใหญ่เกิดจากการแตกแยกเป็นแคว้นจากการรุกรานของชนเผ่าเยอรมานิกกลุ่มต่างๆที่เข้ามาแทนที่จักรวรรดิโรมันโดยเข้าครอบครองและตั้งอาณาจักรไปทั่วยุโรป คริสตจักรจึงมีบทบาทและอิทธิพลอย่างมากต่อการดำเนินชีวิตของคนในยุคนั้น โดยมีพระสันตะปาปาที่นครวาติเป็นผู้นำ เกิดระบบฟิวดัลซึ่งโครงสร้างสำคัญของระบบนี้ได้แก่ ลอร์ดหรือขุนนาง (Lord) ผู้ซึ่งเป็นเจ้าของที่ดิน ข้า (vassal) ผู้รับมอบให้ถือกรรมสิทธิ์ที่ดิน และที่ดิน (fief) หรืออาจเรียกได้ว่ามันคือพันธะที่ต้องตอบแทนแก่ลอร์ดของตนเอง มีการแบ่งชนชั้นคนในสังคมออกเป็นชนชั้นปกครอง ได้แก่ กษัตริย์ ขุนนาง และอัศวิน ซึ่งโดยส่วนมากเป็นเจ้าของที่ดินและเป็นชนชั้นสูง สามัญชนประกอบด้วยชาวนา ทาสติดที่ดิน เป็นต้น พระที่มีบทบาททางสังคมอย่างมากในยุคกลาง มีวัดเป็นจุดศูนย์กลางของความเชื่อ และความศรัทธาของประชาชนในชุมชนนั้น (อนันตชัย จินดาวัฒน์, 2557: 18)

อำนาจที่ดูเหมือนว่ากษัตริย์เป็นผู้กุมไว้นั้น แท้จริงแล้วอำนาจได้จำกัดอยู่บริเวณศูนย์กลางที่มีกองกำลังทหารของกษัตริย์เท่านั้น อำนาจปกครองที่แท้จริงตกไปอยู่ที่เหล่าขุนนางเจ้าของที่ดิน เนื่องจากไม่สามารถปกครองดินแดนที่กว้างใหญ่ได้ จึงเกิดการปกครองดินแดน 2 ลักษณะด้วยกัน สำหรับขุนนางท้องถิ่นที่ได้ปกครองดินแดนส่วนอื่น ต้องทำพิธีสาบานตัวของขุนนางว่าจะให้ความจงรักภักดีต่อกษัตริย์ขึ้น หากฝ่าฝืนคำสาบานจะถูกทำโทษอย่างรุนแรงเพื่อสามารถควบคุมเหล่าขุนนางได้ และสำหรับดินแดนที่ได้รับชัยชนะแต่ไม่ได้อยู่ในความดูแลของขุนนางชั้นสูง จะถูกนำมาแจกจ่ายแบ่งสรรให้แก่ข้าราชการบริพารผู้ติดตามและเหล่านักรบตอบแทนด้วยเงิน และสิ่งนี้คือระบบฟิวดัล เมื่อเหล่าข้า (Vassal) ได้รับที่ดินมา สิ่งที่เป็นพันธะสำคัญที่ต้องตอบแทนคือ การช่วยรบ แม้แต่

ในกรณีทีลอร์ด (Lord) ไม่ได้ออกรบแต่กลับถูกรุกราน ข้าจะต้องบริการทางทหารให้แก่ลอร์ดของตน โดยมีการกำหนดจำนวนวันที่แน่นอนขึ้นอยู่กับขนาดของที่ดิน นอกเหนือจากการรบ ข้าจะมีหน้าที่ดูแลป้อมปราสาทของลอร์ด รวมถึงการให้คำปรึกษาในเรื่องต่างๆอีกด้วย (สัญญา สุวังบุตร, 2561: 9)

บทบาทและหน้าที่ของอัศวิน

ในยุคกลางถือเป็นยุคที่เป็นจุดกำเนิดของชนชั้นที่น่าสนใจ ยุคปัจจุบันมักมีการนำเรื่องราวของคนในยุคนี้มาสร้างเรื่องราวต่างๆมากมาย หรือแม้แต่เรียนรู้วิถีชีวิตและการดำรงอยู่ของคนกลุ่มนี้ คนกลุ่มนี้ถูกเรียกว่า “อัศวิน”

อัศวิน (Knight) เป็นกลุ่มชนชั้นนักรบ มีหน้าที่ป้องกันและให้ความคุ้มครองแก่ขุนนาง อีกทั้งต้องรับใช้ประเทศเป็นนักรบในนามของท่านลอร์ดแต่ละครั้งที่กษัตริย์ทรงเรียก โดยหน้าที่การรับใช้ประเทศจะถูกมอบและแบ่งชั้นของอัศวินด้วยเกียรติยศต่ำสุดไปถึงเกียรติยศสูงตามแต่ละระดับ

เราอาจจะเคยได้ยินว่าอัศวินก็เป็นขุนนางเช่นกัน แต่ในความเป็นจริงนั้นอัศวินและขุนนางถือว่าย่างแยกชนชั้นกันอยู่ ผู้ที่สะสมความมั่งคั่งเรื่อยมาจากกรุ่นสู่รุ่นซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินนั้นแทบจะไม่มีข้อจำกัดในการใช้อำนาจในที่ดินของตนเลย ถือว่าเป็นขุนนางชั้นสูง แต่อัศวินนั้นในช่วงแรกที่มีฐานะยากจนต่ำต้อย และถือกำเนิดมาจากครอบครัวชาวนา ต่อมาก็เริ่มเข้าไปอยู่ในเหล่ากลุ่มชนชั้นสูงมากขึ้นด้วยการได้รับสิทธิต่างๆจากชนชั้นสูง และมีการแต่งงานเข้าสู่ตระกูลขุนนางเหล่านั้นด้วย ดังนั้นเพราะสังคมที่เริ่มเปลี่ยนแปลงไป อัศวินบางพวกก็เริ่มมีการสร้างป้อมปราการในที่ดินของตนเช่นกัน เฉกเช่นเดียวกับเจ้า อีกทั้งศาสนจักรก็มีส่วนในการเพิ่มสิทธิพิเศษให้แก่อัศวินขึ้นไปอีกโดยการเน้นบทบาทของนักรบที่ปฏิบัติหน้าที่ต่อศาสนาเช่นเดียวกับบทบาทของพระ

นักรบเหล่านี้ต้องมีการแต่งตั้งถึงจะได้เป็นอัศวิน ถือเป็นพิธีกรรมที่สำคัญ โดยการแต่งตั้งนี้แบ่งออกเป็นพิธีทางศาสนาและพิธีโลก ซึ่งพิธีทางศาสนามักจะกระทำก่อนพิธีโลก 1 คืน ผู้ที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นอัศวินจะต้องผ่านพิธีชำระร่างกายให้สะอาด อดอาหารตลอด 24 ชั่วโมง สวดภาวนาสำรวมจิตใจเข้าไปในโบสถ์คุกเข่าต่อหน้าแท่นบูชาที่วางดาบคู่มือไว้ และจุดเทียนบูชาพระผู้เป็นเจ้าของตลอดทั้งคืน ในตอนเช้าต้องเข้าร่วมพิธีศีลมหาสนิทศักดิ์สิทธิ์โดยการรับประทานขนมปังและไวน์ และพระจะสวดมนต์ให้แก่ดาบคู่มือ ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งต้องให้คำสาบานหรือสัตย์ปฏิญาณว่าจะใช้อาวุธในทางที่ถูกต้องตามธรรมะของอัศวินทุกประการ หลังจากนั้นก็จะได้รับอนุญาตให้ใส่เสื้อเกราะ ชั้นต่อมาก็คือการเข้าพิธีโลกโดยเข้าไปคุกเข่าต่อหน้าลอร์ดของตน ลอร์ดจะชักดาบออกมาแตะบนไหล่

สามที่พร้อมให้โอวาทและคำอวยพรที่ได้รับแต่งตั้งเป็นอัศวินจึงถือเป็นการสิ้นสุดพิธีกรรม ซึ่งในต่อมาถูกเรียกว่า “พิธีรับศีลของอัศวิน” การเป็นอัศวินต้องยึดอุดมการณ์ที่สำคัญ ได้แก่ ต้องกระทำความดี แก้ไขในสิ่งที่ผิด ผดุงความยุติธรรม มีเมตตาธรรม ปกป้องคุ้มครองสตรี และเทิดทูนพระเจ้าเป็นเจ้า (อนันต์ชัย เลาะห์พันธุ์, 2549: 11-12)

ในเวลาต่อมาอัศวินเริ่มมีความสำคัญมากขึ้น โดยเฉพาะการออกรบในสงครามครูเสดต่อต้านชาวมุสลิมในดินแดนศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ยิ่งชื่อเสียงมากขึ้น ต่อมาอัศวินก็เริ่มมีกลายเป็นส่วนหนึ่งของขุนนาง ที่ดินเป็นของตนเองจึงยุติการแบ่งแยกชนชั้นระหว่างอัศวินและขุนนาง อีกทั้งยังขยายให้อัศวินเป็นขุนนางและเจ้าของที่ดินอีกด้วย ทำให้อัศวินไม่ต้องดิ้นรนเพื่อให้ได้รับสถานภาพทางสังคมอีกต่อไป

เมื่อการค้าขายขยายตัวและรุ่งเรืองมากขึ้นในช่วงสงครามครูเสดจนถึงหลังจากนั้น ทำให้ชีวิตของเหล่าขุนนางเปลี่ยนแปลงเพื่อปรับตัวกับสภาพทางสังคมที่เปลี่ยนไปเช่นกัน บทบาทของอัศวินสมัยยุคกลางตอนปลายเปลี่ยนไป เนื่องจากการเปลี่ยนอาวุธและกลยุทธ์ความซับซ้อนของการรบของกองทหารมีมากขึ้น เช่น การใช้หอก ธนูยาว และปืนใหญ่ ทำให้อัศวินไม่จำเป็นต้องนั่งบนหลังม้าออกสู้รบอีกต่อไป ด้วยเหตุนี้ทำให้เหล่าอัศวินเริ่มมีบทบาททั้งในทางสังคมและสนามรบน้อยลง ด้วยความที่การค้าขายเริ่มเข้ามามากขึ้น เหล่าข้า (Vassal) จึงสามารถใช้เงินตอบแทนลอร์ด (Lord) แทนการเข้ารับใช้เป็นนักรบ บ้างก็ซื้อกรรมสิทธิ์ที่ดินของลอร์ดมาเป็นของตนเพื่อได้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ การปกครองแบบฟิวดัลเริ่มเปลี่ยนรูปแบบไปจากสมัยกลางเข้าสู่สมัยใหม่ อัศวินไม่จำเป็นต้องรบหรือฝึกฝนอีกต่อไป เรียกได้ว่าเมื่อสิ้นสุดยุคสมัยกลางก็สิ้นเกียรติและธรรมะของเหล่าอัศวิน (อนันต์ชัย เลาะห์พันธุ์, 2549: 13)

ระบบฟิวดัลของญี่ปุ่น

ญี่ปุ่นเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงระบบโครงสร้างทางสังคมเนื่องจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร และความต้องการทางผลผลิตก็มากตามเช่นกัน ระบบเศรษฐกิจก็เริ่มเกิดการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งญี่ปุ่นยังได้รับอิทธิพลจากชาติตะวันตกที่บีบบังคับให้ต้องเปิดประเทศ และการตกอยู่ภายใต้การปกครองของพันธมิตรหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้สถานภาพทางสังคมและวัฒนธรรมเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง

ในศตวรรษที่ 7 เริ่มมีการจัดระเบียบและกฎเกณฑ์สังคมญี่ปุ่นโดยเฉพาะในด้านการเมืองการปกครองที่รับวัฒนธรรมมาจากจีน (พิพาดา ยังเจริญ, 2546: 16)

หลังจากที่ดำเนินความสัมพันธ์กับจีนอย่างเป็นทางการ ทำให้ญี่ปุ่นเข้าสู่การปฏิรูปครั้งที่สำคัญมากที่สุดคือ การปฏิรูปไทกะโดยจักรพรรดิโคโตะกุ ในช่วงปี 645 ก็เริ่มรับวัฒนธรรมและการบริหารจัดการต่างๆของจีนมาใช้ในระบบราชการของญี่ปุ่น ซึ่งส่งผลให้เริ่มจัดสรรที่ดินแบบจีนตามแนวคิดและปรัชญาของขงจื้อ และวางรากฐานการปกครองให้เมืองหลวงเป็นศูนย์กลาง มีองค์จักรพรรดิเป็นผู้ปกครอง

ในปี 702 เกิดประมวลกฎหมายโยโรและประมวลกฎหมายไทโฮ พร้อมสั่งให้ประชาชนมารายงานตัวเพื่อเก็บข้อมูลมาสร้างสำมะโนประชากร เพื่อที่จะได้นำมาใช้เป็นตัวชี้วัดในการเกณฑ์ทหาร

ต่อมาจักรพรรดิคัมมุได้เริ่มออกกฎหมายหลังทำสำมะโนประชากรในญี่ปุ่นให้ประชากรเพศชาย 1 ใน 3 ถึง 4 คนต้องถูกเกณฑ์ไปเป็นทหาร ซึ่งพวกเขาจะได้ยกเว้นภาษี และรับหน้าที่ต่างๆเป็นสิ่งที่ตอบแทน (ปัญญา วิวัฒนานันท์, 2557: 9-13)

ระบบพิวตลของญี่ปุ่นมีโครงสร้างดังนี้ ได้แก่ **จักรพรรดิ ขุนนาง นักรบ** ซึ่งจัดเป็นกลุ่มชนชั้นสูง **ชาวนา** และ **พ่อค้า** ที่จัดว่าเป็นชนชั้นที่ต่ำสุดในสังคมแต่กลับมีบทบาทมากขึ้นในสมัยยุคเมจิ

จักรพรรดินั้นไม่ได้มีอำนาจสูงสุด แต่กลับกลายเป็นเหล่าขุนนางที่ เป็นผู้กุมอำนาจไว้ ซึ่งเป็นผลมาจากการปฏิรูปไทกะ แต่ความสัมพันธ์ระหว่างจักรพรรดิกับขุนนาง โดยเฉพาะกับขุนนางตระกูลฟูจิวะระนั้น ถือเป็นพระญาติและขุนนางชั้นผู้ใหญ่ เป็นทั้งผู้สนับสนุนและสามารถสำเร็จราชการแทนจักรพรรดิได้ ทำให้จักรพรรดิมีความเกรงพระทัยด้วยเรื่องอำนาจที่มากล้นและความเป็นพระญาติกันของขุนนางเหล่านี้ ทำให้มีบทบาทอย่างมากในเรื่องอำนาจและการปกครอง (พิพาดา ยังเจริญ, 2546: 54-55)

ประเทศญี่ปุ่นถูกปกครองโดยเหล่าขุนนาง การจัดระเบียบทางสังคมของพวกเขาไม่ได้ผูกมัดทางสายสัมพันธ์ทางชนชั้น แต่หากความสัมพันธ์ทางเครือญาติ ถึงแม้ว่าการจัดระเบียบทางสังคมจะไม่ได้ซับซ้อน แต่ญี่ปุ่นความก้าวหน้าอย่างมากโดยเฉพาะด้านการเกษตรกรรม ทำให้สามารถหล่อเลี้ยงประชากรที่หนาแน่น ชาวนาสามารถปลูกข้าวให้เพียงพอต่อความต้องการได้ ยังมีสายสัมพันธ์ที่ก้าวข้ามทางสายเลือดระหว่างสมาชิกในตระกูล เป็นความผูกพันระหว่างเจ้านายและข้ารับใช้ และสายสัมพันธ์ของเหล่าชาวนาที่พึ่งพาอาศัยกัน (Duus, 1976: 47)

บทบาทและหน้าที่ของชาмуไร

นักรบถือเป็นชนชั้นสูงสุดที่พัฒนามาจากระบบการถือครองที่ดิน เนื่องจากผู้เช่าที่ดินและเจ้าของที่ดินรายเล็กต้องรับใช้เจ้าของที่ดินรายใหญ่ด้วยการเป็นทหาร ในระยะเวลาต่อมาพัฒนา กลายเป็นชาмуไรรับใช้ตระกูลขุนนาง “ชาмуไร” มาจากคำกริยา ‘ซาบุระอุ’ มีความหมายว่า รอรับใช้ผู้ เป็นนาย มักจะหมายถึงนักรบ แต่เดิมแล้วคำนี้หมายถึงผู้รับใช้จักรพรรดิ มกุฎราชกุมาร และเหล่าขุน นาง คำศัพท์ทั่วไปที่ใช้กับเหล่าสมาชิกของชนชั้นนักรบคือคำว่า ‘บูชิ’ มีความหมายว่า นักรบและ ทหารในสมัยก่อน ชาмуไรจึงถือเป็นบูชิเช่นกัน แต่ต่างกันตรงที่ว่าบูชิจะเป็นนักรบทั่วไป แต่ชาмуไรเป็น นักรบที่มีนาย

ช่วงปลายศตวรรษที่ 11 ความต้องการการคุ้มครองจากนักรบมีมากขึ้นเนื่องจากการก่อความ ไม่สงบถูกตีแผ่ในเมืองหลวงและบริเวณรอบเมือง คนคุ้มกันหรือนักรบเหล่านี้จะถูกจ้างให้ทำงานแก่ ตระกูลขุนนางชั้นสูง อีกทั้งเป็นเครื่องมือของชนชั้นสูงในการแข่งขันกันในด้านของศักดิ์ศรี ที่ดิน และ ตำแหน่งทางการ ตระกูลนักรบได้ถูกดึงเข้าสู่การเมืองมากขึ้นโดยเฉพาะตระกูลมินาโมโตะ และ ตระกูลไทระ ต่อมาเมื่อสงครามระหว่างสองตระกูลสิ้นสุด ฝ่ายชนะคือตระกูลมินาโมโตะ ยุคเฮอันจึง เปลี่ยนกลายเป็นยุคระบอบศักดินาหรือระบบฟิวดัล และเป็นยุคสมัยที่ชาмуไรเริ่มมีบทบาทมากขึ้น ชาмуไรเป็นกลุ่มบรรดาคนในชนชั้นนักรบของชนชั้นสูงในอดีต ในขณะที่ ‘โชกุน’ คือ ผู้นำสูงสุดใน รัฐบาลทหารของญี่ปุ่นที่ทำหน้าที่ปกครองบ้านเมืองและมีอำนาจอย่างแท้จริงควบคู่ไปกับจักรพรรดิที่ เป็นประมุขสูงสุดแต่ไม่มีอำนาจที่แท้จริง (Duus, 1976: 47)

ชาмуไร ต้องเข้าพิธีเก็มบุกุ เพื่อแสดงตนว่าเป็นผู้ใหญ่แล้วและจะได้รับชื่อใหม่ นั้น หมายความว่าพร้อมเป็นชาмуไรเพื่อรับผิดชอบต่อตระกูลได้แล้ว ชาмуไรจำเป็นต้องเรียนศิลปะการต่อสู้ หลายแขนงนอกเหนือจากการฟันดาบ ต้องมีการศึกษา และมีองค์ความรู้ด้านการทหาร จึงเป็นนักรบ ที่มีทักษะเมื่ออยู่ในสนามรบมากกว่าทหารทั่วไป นักรบเริ่มมีบทบาทหลังการพ่ายแพ้กลับมาจากจาก สงครามไปปราบกบฏเอมิชิของจักรพรรดิคัมมุ พระองค์ริเริ่มตำแหน่งโชกุนเพื่อปราบกบฏดังกล่าว จึง เกิดบทบาทของชนชั้นชาмуไรขึ้น และพวกเขาเหล่านี้ได้รับการสนับสนุนรอบด้านมากกว่าบุคคลทั่วไป มีที่ดินเป็นของตนเอง และมีอำนาจขึ้น ในขณะที่จักรพรรดิอำนาจอ่อนแอลง (วรฤทัย ดุสิตศิริพรสถิต, 2562: 4-5)

แต่ภายหลังปฏิรูปเมจิทำให้บทบาทของชาмуไรลดลง เนื่องจากการล้มล้างระบอบโชกุน ชาмуไรผู้ซึ่งเป็นนักรบก็ไม่มีบทบาทอีกต่อไป ทำให้ชาмуไรที่หลงเหลืออยู่ตกงานและไม่มีรายได้

แม้รัฐบาลจะตระหนักและได้ทำการฟื้นฟูชาмуไร แต่เนื่องจากต้องการให้ประชาชนเกิดความเสมอภาคจึงได้ยกเลิกระบบชนชั้น โดยเฉพาะชนชั้นชาмуไร อีกทั้งยังได้ตั้งกฎหมายการเกณฑ์ทหารกองทัพแบบตะวันตก โดยชายที่มีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ต้องเกณฑ์ทหาร ทำให้ชาмуไรที่หลงเหลืออาสาไปเป็นทหาร และทำอาชีพอื่นแทน อีกทั้งรัฐบาลต้องจ่ายค่าบำนาญรายปีแก่ชาмуไรซึ่งเป็นภาระจึงได้ยกเลิกระบบนี้ไปเป็นพันธบัตร ทำให้รายได้ต่ปีลดลง เรียกได้ว่าหลังเกิดการปฏิรูปเมจิถือเป็นจุดสิ้นสุดของชนชั้นชาмуไร (วรฤทัย ดุสิตศิริพรสถิต, 2562: 17)

ความเหมือนและความแตกต่างของอัศวินและชาмуไรในระบบฟิวดัล

ระบบฟิวดัลของยุโรปมีโครงสร้างทางสังคมที่กษัตริย์เป็นผู้ปกครองสูงสุดแต่กลับไม่ได้มีอำนาจสูงสุด เนื่องด้วยอำนาจปกครองที่แท้จริงนั้นตกไปอยู่ที่ขุนนาง กษัตริย์ได้กระจายอำนาจและพระราชทานให้แก่ขุนนางด้วยที่ดินหรือดินแดนที่ปกครอง การกระจายอำนาจออกจากศูนย์กลาง เหล่าขุนนางเหล่านี้จะถูกเรียกว่า ลอร์ด (Lord) ซึ่งเมื่อได้รับที่ดินมาจำนวนหนึ่งก็จะใช้ประโยชน์จากผืนดินนั้นโดยให้เหล่าอัศวินเป็นกำลังทางทหารแลกเปลี่ยนกับความคุ้มครองจากลอร์ด พวกอัศวินส่วนมากเป็นสามัญชนธรรมดาแต่ก็ได้เลื่อนเป็นขุนนางจากความไว้วางใจจากลอร์ดของตน และมีบทบาทมากขึ้นในสังคมยุคกลาง

ซึ่งมีความคล้ายคลึงในลักษณะเดียวกันกับระบบฟิวดัลของญี่ปุ่นที่จักรพรรดิเป็นผู้ปกครองสูงสุดเช่นเดียวกัน แต่ก็ถูกลดทอนบทบาทและอำนาจด้วยขุนนาง เนื่องจากความสัมพันธ์ที่เป็นไปทางเครือญาติกับจักรพรรดิทำให้ถูกกุมอำนาจอย่างง่ายดาย ที่ดินถูกจัดแบ่งให้แก่ขุนนางและเก็บภาษีจากเหล่าชาวนาที่ใช้ผืนดินนั้น ชาวบ้านธรรมดาที่ใช้ประโยชน์จากที่ดินต้องรับใช้เจ้านายด้วยการเป็นทหารและภายหลังถูกเรียกว่าชาмуไร แต่ส่วนหนึ่งจากการเรียกเก็บอย่างหนักหน่วงของขุนนางทำให้ชาวนาบางกลุ่มผันตัวมาจับอาวุธเพื่อปกป้องตนเองจากอำนาจของชนชั้นสูงและเป็นชาмуไรเช่นเดียวกัน (ปัญญา วิวัฒนานันท์, 2557: 15)

อัศวินและชาмуไรมีความคล้ายคลึงกันในบทบาทหน้าที่ทางสังคมในยุคที่ถือกำเนิดจากระบบฟิวดัลในแต่ละพื้นที่ ซึ่งหน้าที่สำคัญของนักรบเหล่านี้คือการให้ความคุ้มครองปกป้องเจ้านายหรือเจ้าของที่ดินที่ตนอยู่ อีกทั้งการเป็นกำลังสำคัญในด้านการรบและกำลังทหารเพื่อเป็นการตอบแทนในการได้รับความคุ้มครองและการทำมาหากิน และทั้งสองกลุ่มนี้แต่เริ่มเดิมทีนั้นไม่ได้เป็นขุนนางชั้นสูงแต่อย่างใด แต่เป็นเหล่าชาวบ้านสามัญชนที่ไต่เต้าขึ้นมาใช้อำนาจในภายหลัง ไม่ว่าจะเป็นการ

แทรกแซงอำนาจของเหล่าขุนนาง หรือแม้แต่การเป็นที่ไว้วางใจในหน้าที่ของนักรบจากเหล่าขุนนาง ขณะเดียวกันนั้นก็มีการจ้างวานให้เหล่านักรบที่แข็งแกร่งมาปกป้องในยามวิกฤตเช่นเดียวกัน อัศวินที่ถูกจ้างนั้นจะทำหน้าที่ปกป้องปราสาทของเหล่าลอร์ด และชาмуไรจะถูกจ้างในการคุ้มครองจากเหล่าโจรและการปล้นสะดม อีกทั้งนักรบเหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นอัศวินหรือชาмуไรยังต้องเข้าพิธีเหมือนคำสาบานต่อเจ้านายตนและกลายเป็นนักรบอันภาคภูมิใจโดยสมบูรณ์เช่นเดียวกัน แต่อาจมีความแตกต่างกันเล็กน้อยเรื่องวิธีการดำเนินพิธีของแต่ละพื้นที่

หากแต่ความคล้ายคลึงนั้นก็มีความแตกต่างกันเล็กน้อยในเรื่องของการใช้อาวุธตั้งแต่ยุคแรกจนถึงยุคที่เป็นการล่มสลายของเหล่านักรบ อัศวินนั้นใช้ดาบ หอก ทวน และธนูในการออกรบและส่วนมากจะนั่งบนหลังม้าอีกด้วย แต่ภายหลังที่บทบาทของอัศวินในเรื่องของการรบถูกบั่นทอนลงเนื่องจากการเปลี่ยนไปของยุคสมัยจากเดิมที่เป็นอาวุธดั่งกล่าวก็ถูกแปรเปลี่ยนจากยุคกลางสู่ยุคที่รุ่งเรืองเข้าสู่สมัยใหม่ให้กลายเป็นการใช้ธนูยาว ปืนใหญ่ และปืนแทนได้ อัศวินจึงไม่มีความจำเป็นต่อการรบอีก (อนันต์ชัย เลาหะพันธุ์, 2549: 13) ในขณะที่อาวุธของชาмуไรในยุคแรกเริ่มใช้ดาบที่ถูกเรียกว่าดาบคาตะนะ ภายหลังจากการปฏิรูปเมจิที่ทำให้บทบาทหน้าที่ของชาмуไรลดลงอย่างมาก และไม่จำเป็นต้องออกรบอีกต่อไป อาวุธจากดาบเลยกลายเป็นปากกาและดินสอแทนเพื่อทำอาชีพอื่นแทนการเป็นชาмуไรที่ไม่มีความจำเป็นในยุคสมัยอีก

สรุป

จากการวิเคราะห์เนื้อหาดังกล่าวทำให้สามารถทราบได้ว่า อัศวินที่เป็นนักรบของฝั่งยุโรปกับชาмуไรที่เป็นนักรบของฝั่งญี่ปุ่นนั้น มีความเหมือนกันในภาระหน้าที่ในการรับใช้เจ้าของที่ดินที่ตนเป็นแรงงานให้ ซึ่งเป็นหน้าที่ที่ต้องตอบแทนพื้นดินที่ใช้ประโยชน์ด้วยการเป็นแรงงานทางทหาร อีกทั้งอัศวินและชาмуไรก็มีการเข้าพิธีเพื่อให้ได้เป็นนักรบอย่างเต็มตัว ฝั่งของอัศวินจะเข้าพิธีรับศีล ทางฝั่งของชาмуไรจะต้องร่วมพิธีเก็มกุ๊ป ซึ่งโดยรวมแล้วเหมือนเป็นการประกาศตนและสาบานที่จะรับใช้ตามหน้าที่ของตน และมีความแตกต่างกันในส่วนของที่มาของระบบพิวตัลในยุโรปและญี่ปุ่นที่จะก่อกำเนิดชนชั้นเหล่านี้ในภายหลัง ทั้งสองไม่ได้มีความเกี่ยวข้องหรือได้รับอิทธิพลโดยตรงมา เนื่องจากเป็นทวีปที่ห่างไกลกันอย่างมาก ทางในฝั่งของยุโรปนั้นเริ่มมีระบบพิวตัลหลังจากการล่มสลายของอาณาจักรจากชนเผ่าอื่น แต่ในขณะที่ญี่ปุ่นเพียงได้รับวัฒนธรรมมาจากประเทศอื่นอย่างจีน และเกิดการ

ผสมผสานระหว่างกันทำให้เกิดระบบพิวทัลของญี่ปุ่น แต่กลับมีโครงสร้างที่คล้ายคลึงกันอย่างน่าประหลาดแม้จะไม่ได้ส่งต่อผ่านกันเลยก็ตาม

ชนชั้นนักรบระหว่างอัศวินและซามูไรที่ถือกำเนิดขึ้นเพื่อตอบแทนคุณจากการอยู่ภายใต้การปกครองด้วยกำลังรบแทนเงินตรา ซึ่งในยุคสมัยใหม่เงินตราที่นักรบเหล่านี้สามารถหาได้โดยไม่ต้องกลายเป็นนักรบอีกต่อไป บ้างทำอาชีพอื่นอย่างเช่น พ่อค้าหรือการซื้อที่ดินของลอร์ดมาเป็นของตน เพื่อใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ทำให้นักรบอย่างอัศวินและซามูไรไม่ได้มีบทบาทจนถึงปัจจุบัน ถึงกระนั้นผู้คนยังเล่ากล่าวถึงนักรบเหล่านี้เนื่องด้วยหน้าที่ของพวกเขาช่างน่าสนใจ

บรรณานุกรม

เซาวลี จงประเสริฐ. (2542). “ตอนที่2 พื้นฐานอารยธรรมตะวันตก ระบบฟิวต์ล.” เอกสาร

ประกอบการสอนรายวิชา ปศ.103 ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปัญญา วิวัฒนานันท์. (2557). โขกุน 700 ปีประวัติศาสตร์ชามูไรและรัฐบาลทหารญี่ปุ่น. กรุงเทพฯ:

ยิปซี กรุ๊ป.

วรฤทัย ดุสิตศิริพรสถิต. (2562). “การปรับตัวของชามูไรในช่วงปลายสมัยโทกูงาวะ.” บทความวิจัย

ปริญญาอักษรศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาเอเชียศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อนันต์ชัย เลาะห์พันธุ์. (2550). “ระบอบการปกครองแบบฟิวต์ลกับวิถีแห่งขุนนางและอัศวินสมัย

กลาง.” วารสารปริชาต 50, 2 (ตุลาคม-มีนาคม): 1-13.

Duus, Peter. (1976). *Feudalism in Japan*. California: Alfred A. Knopf.

Will Durant, (1950). *The Age of Faith*. New York: Simon and Schuster.